

SZATORI

Másfél óra hajóút Dar es-Salaamból eljutni Zanzibárba. A tanzániai személyzet egy szárnyas hajó zárt utasterébe tessékkel bennünket, ahol a benzin és a piszkos kárpit szaga keveredik. A tenger hatalmas hullámai lassan emelik és ejtik el a hajótestet, a fejekben szédülést, a testben hányingert okozva. Megváltás kilépni a mesés szigetre, amelynek zajos, ricsajos, sürgő-forgó kikötője sokkolóan hat a mostanra már tanzániai lassúsághoz szokott idegeinkre.

Az arab kereskedők és az afrikai őslakosság összeolvadásából sajátos etnikummá vált zanzibári emberek úgy üzletelnek, mint az arabok, de szemük úgy fénylik, mint a kontinens lakosaié. Nagy nehezen lerázzuk az egymást túlkiabáló, szolgáltatásaikat kínáló idegenvezetőket, és eljutunk egy kicsi, de kellemesen berendezett, makulátlanul tiszta szállodába, ahol a muzulmán tulajdonos – zavart tekintetéből kiolvasható, ám szavakba nem foglalt – óhajára ujjatlan ruhám fölé egy kendőt teríték a vállamra. Azt már eddigre megtanultam, ha sötét hajamat nem kötöm világos kendő alá, délutánra a merőleges napsugarak melegétől forró, lüktető tömeggé válik az agyam, a körülöttem levő világ pedig vibráló ürességgé. Ahogy elindulunk a város nevezetessége, a régi rabszolgapiac felé, a délutáni forró szél így is különös táncot lejt a fejemben, a vakító fény pedig úgy hatol át szürkéskék retinámon, hogy mögötte elzsibbadnak a látóidegek.

Az épület bejáratánál, mint valami jelenést, látom meg őt. Kopott melegítőnadrágban és bő, világos, kockás vászoningben. Fején baseballsapka, fekete szeme messzire ragyog a napellenző alatt. Mozdulatai olyanok, akárha a szélben úszna. Ami innentől történik, mintha már réges-rég meg volna írva egy hatalmas könyvben.

Felénk fordul, és mosolya mögül elővillannak vakítóan fehér fogai. – A nevem Huru Kwell – mondja jó angolsággal, és az afrikai emberekre jellemző, különös hullámzó járással felénk lépked. – Én vagyok itt az idegenvezető, ha gondolatok, körbevezetlek titeket.

A régi rabszolgapiac épülete egy később mellé épült templom mögött áll, ablaktalan, alacsony, levegőtlen lyuk. Ahogy belépünk, elfogy a levegőm. Huru három ajtóra mutat, amelyek mögött három szoba, darabonként nem nagyobbak egy európai fürdőszobánál.

– Itt tartották a rabszolgákat, mielőtt kivítették volna őket a vásártérre. Egy-egy szobába harminc-negyven embert is bezsúfoltak, ha kellett – mondja, miközben kezei úsznak a levegőben. Egyre fogy benn a levegő, ahogy öten megtöltjük a szűk teret. Rám néz: – Látom, rosszul vagy, menjünk ki, az épület előtt folytatom.

Kilépünk a forró szélbe ismét. Huru a fal mentén egy árnyékos helyre mutat, ahol néhány kő alkalmi ülőhelyül szolgál számunkra.

– A rabszolgákat a kontinensről hozták ide arab kereskedők, itt adták el őket az európaiaknak, akik hajókra szállították őket, és vitték Amerikába. Szörnyű múlt, szörnyű múlt... – mondja, és homlokát úgy ejti tenyerébe, ahogy csak az itteni emberektől láttam még.

Nézem az átható szemeit, melyekkel mintha látná mindazt, amiről beszél, és tekintetét követve a forró szélben, a fényes porban, mint valami káprázat, előttem is megelevenedik a régi rabszolgapiac: hangos arab kereskedők, európai hajósok, pénz- és ember-szag, megkötözött kezű, rongyos afrikaiak tömegei. Hurura nézek, és látom, ahogy ő is ugyanezt a rémisztő sokaságot nézi, a csönd úgy nehezedik ránk, ahogy egy ablaktalan, alacsony helyiség nehezedhet a harminc-negyven összepréselt emberre.

– Ma már az afrikai és az arab lakosság öszeolvadt, és elfelejtettük a múltat – folytatja, és hangjában csak a tompa szomorúság emlékeztet arra, amit az előbb látott. – Nincs ellenségesség a zanzibári emberek között. Azoknak az időknek, Istennek legyen hála, vége. – Fejét újra lehajtja, majd ahogy ismét felemeli, fekete tekintete belefúródik szürkés-kék szemembe, amiben még ott vibrál az előző káprázat. Mint valami varázsló, kitárja felém a kezét, és szelíden, de határozottan megismétli: – Mindez elmúlt. Köszönet érte Istennek.

Ülök egy kövön a templomfal tövében, a szél izzadt bőromhoz vágja a porszemeket, mintha kis kések vágnának belém szüntelenül, fáj a szemem a fényektől, az elmémben pedig három ajtó nyílik, amelyek mögött három szűk szobában afrikaiak fuldokolnak.

Nézem Huru Kwell csillogó bőrét és átható tekintetét, akárha lobogó kendőim ritmusából minden gondolatomat tisztán kiolvasná. Nézem ezt a melegítőnadrágos, kockás inges látomást, és tudom, hogy mindennek így kell történnie, ahogy most van, úgy kell itt legyek bőromon ezer kis vágással, lüktető halántékkal, ahogyan most itt vagyok, így kell ennek az embernek a szemébe néznom, és azt kell éreznem, amit érzek: forró szélben lobogó ingeket-kendőket... lassan a tengerig kitáruló szerelmet.

A templomban vége az istentiszteletnek, színes ruhák tömege gomolyog elő a kijáraton, közvetlenül mellettünk nagy, tágas kört alkotnak a mosolygós helyiek, és égig érő hangon énekelnek az Istennek: „Senki nem láthatta azt a szenvedést, amit én, senki más, csak Jézus.”